

P.Z.E. br. 847 / 2

HRVATSKI SABOR

Zastupnik, akademik Željko Reiner

Klasa: 022-03/15-01/73

Urbroj: 6531-1-15-01

Zagreb, 16. rujan 2015.

PREDSJEDNIKU HRVATSKOGA SABORA
gosp. Josip Leko

Predmet: Konačni prijedlog Obiteljskog zakona P.Z.E. 847,
amandmani – dostavljaju se,

Na temelju članka 196. Poslovnika Hrvatskog sabora („Narodne novine”, br. 81/2013) na Konačni prijedlog Obiteljskog zakona P.Z.E. 847, podnosim sljedeće amandmane,

Amandman I.

Članak 1. stavak 2. briše se.

Obrazloženje

Predlagateljica uopće nije obrazložila spornu odredbu, a ona sadržava nejasne i proturječne izraze: „Izrazi koji se koriste u ovom Zakonu, a imaju rodno značenje koriste se neutralno i odnose se jednako na muški i ženski spol, osim ako iz smisla pojedine odredbe ne proizlazi drukčije.“ Odredba koja nije obrazložena u prijedlogu zakona ne može se smatrati razumskom ni opravdanom, tj. njome se ne može uspostaviti pravni standard. Ustaljena je praksa Europskoga suda za ljudska prava i Ustavnoga suda RH da zakon, da bi bio zakon, mora zadovoljava sljedeće nužne uvjete: „Prvo, zakon mora biti svima dostupan na odgovarajući način: građaninu mora biti **omogućeno saznanje** o tome što je pravno pravilo koje će se u danim okolnostima primijeniti na dotični slučaj.

Posebno je nejasno odnosi li se rodno značenje na gramatički muški, ženski i srednji rod ili na dženderističko shvaćanje roda prema kojem muški rod može opstojati u ženskom tijelu i obrnuto. U materiji *Obiteljskoga zakona* spol ženidbenih drugova nije nebitan i ne može se koristiti neutralno; ne vrijedi zakon komutacije.

Ako je pak taj neobrazloženi stavak uveden kao pomodarstvo s ciljem uspostave ravnopravnosti muškaraca i žena, onda se njegovim uzakonjenjem u zakon po zakon šalje upravo suprotna poruka: u svim onim stotinama zakona koji su doneseni i u koje takva stipulacija nije ugrađena – ne vrijedi ravnopravnost spolova i ona se ne mora primjenjivati. Ako se pak ravnopravnost spolova počne shvaćati ozbiljno i provedbeno, a ne deklarativno, i ako se uzme u obzir da je ona zajamčena *Ustavom*, onda je ovakvo navođenje posve nepotrebno, tim više što je pravna predmnjeva da sve što zakonodavac odredi u jedini muškoga gramatičkoga roda jednakopravno odnosi na sve muškarce i žene koji su adresati takve norme, neovisno o njihovom spolu i broju. Jednostavno, ugrađivanje takve odredbe nema nikakva smisla i s tim treba prestati.

Zaključno, odredba čije se brisanje predlaže uopće nije *lex certa*, ni *lex stricta*, jer dopušta široke iznimke: „ako iz smisla pojedine odredbe ne proizlazi drukčije“. Ne samo ako iz slova odredbe proizlaze drukčije, nego i ako smisao pojedine odredbe daje opravdanu sumnju u suprotno, onda se ta odredba ne će primjenjivati. Stoga ona gubi smisao da bude pozitivna odredba.

Amandman II.

Članak 2. mijenja se i glasi:

- „(1) U primjeni obiteljskoga prava osobito se vodi računa o temeljnim ljudskim pravima svakoga ljudskoga bića sadržanima u:
- Ustavu Republike Hrvatske,
  - Sveopćoj deklaraciji o ljudskim pravima (10. prosinca 1948.),
  - Konvenciji o zabrani trgovine ljudima i iskorištavanju prostitucije drugih (2. prosinca 1949.),
  - europskoj Konvenciji za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (4. studenoga 1950.) i protokolima uz nju,
  - Konvencija o ostvarivanju alimentacijskih zahtjeva u inozemstvu (20. lipnja 1956.),
  - Konvenciji o državljanstvu udanih žena (29. siječnja 1957.),
  - Deklaraciji o pravima djeteta (29. studenoga 1959.),
  - Europskoj socijalnoj povelji (18. listopada 1961.) i protokolu uz nju,
  - Konvenciji o pristanku na brak, najmanjoj dobi za sklapanje braka i upisu brakova (10. prosinca 1962.),
  - Međunarodnom sporazumu o građanskim i političkim pravima (16. prosinca 1966.),
  - Međunarodnom sporazumu o gospodarskim, društvenim i kulturnim pravima (16. prosinca 1966.),
  - Konvenciji o ukidanju svih oblika diskriminacije žena (18. prosinca 1979.),
  - Europskoj konvenciji o priznanju i izvršenju odluka glede roditeljske skrbi i o ponovnoj uspostavi roditeljske skrbi (20. svibnja 1980.),
  - Konvenciji o građanskopravnim vidovima međunarodnoga odvođenja djece (6. listopada 1989.),
  - Konvencija o pravima djeteta (20. studenoga 1989.),
  - Konvenciji o zaštiti prava svih radnika migranata i članova njihovih obitelji (18. prosinca 1990.),
  - Konvenciji o zaštiti djece i suradnji u vezi s međudržavnim posvojenjem (29. svibnja 1993.),

- Europskoj konvenciji o ostvarivanju dječjih prava (25. siječnja 1996.),
- Konvenciji o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznanju, ovrsi i suradnji na području roditeljske odgovornosti i mjerama za zaštitu djece (19. listopada 1996.),
- Konvenciji o zaštiti djece od spolnoga iskorištavanja i spolnoga zlostavljanja (25. listopada 2007.),
- Europskoj konvenciji o druženjima s djecom (15. svibnja 2003.) i
- Konvenciji o pravima osoba s invalidnošću (13. prosinca 2006.) s protokolom.

(2) Ovaj Zakon sadržava odredbe koje su u skladu s: Direktivom 2003/86/EZ Europskoga parlamenta i Vijeća od 22. rujna 2003. o pravu na spajanje obitelji (SL L 251 od 3.10.2003.), Direktivom 2004/38/EZ Europskoga parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2004. o pravu građana Unije i članova njihovih obitelji na slobodno kretanje i boravište na području države članice (SL L 158 od 29.4.2004.), Direktivom 2011/95/EU Europskoga parlamenta i Vijeća od 13. prosinca 2011. o standardima za kvalifikaciju državljana trećih zemalja ili osoba bez državljanstva za ostvarivanje međunarodne zaštite, za jedinstveni status izbjeglica ili osoba koje ispunjavaju uvjete za supsidijarnu zaštitu te za sadržaj odobrene zaštite (SL L 337 od 20.12.2011.) i Direktivom 2011/93/EU Europskoga parlamenta i Vijeća od 13. prosinca 2011. o suzbijanju seksualnoga zlostavljanja i seksualnoga iskorištavanja djece i dječje pornografije te o zamjeni Okvirne odluke Vijeća 2004/68/PUP (SL L 335 od 17.12.2011.).“

Obrazloženje

Stavkom 1. sve se sudionike obiteljskopравnih odnosa podsjeća na ustavni i međunarodnopravni okvir obiteljskopравne zaštite (koji je po pravnoj snazi iznad zakona), a informativno navođenje svih tih uputnika, osim što je praktično, potrebno je kao uvod u popis instrumenata europskoga prava iz stavka 2.

Uz stavak 2. Ustaljena je nomotehnička formulacija: „Ovaj zakon...“, a ne „Ovim zakon...“. U hrvatskom standardnom jeziku ne postoji glagol „sadržiti“ (da bi treća osoba u prezentu glasila: „Zakon sadrži“), nego postoji glagol „sadržavati“ (pa treba biti: „Zakon sadržava“). Konačno, kad se već upućuje na europske direktive, onda je primjerenije uključiti one koje se više odnose na obiteljsko pravo od onih koje je predlagateljica prvotno bila predvidjela, a koje su već ugrađene u hrvatski pravni sustav: Direktiva 2011/95/EU u *Zakon o azilu*, a Direktiva 2011/93/EU u *Kazneni zakon*.

Podnositelj amandmana smatra da je njihovo ponavljanje bespotrebno, ali u nadi da će Vlada prihvatiti amandman, ugradio je u njega i ono što je Vlada predložila tako da ovaj amandman nije protiv Vladina prijedloga nego ga samo nadopunjuje.

Amandman III.

U članku 3. stavku 1. polusloženica „obiteljsko-pravnim“ zamjenjuje se složenicom „obiteljskopравnim“.

Članak 3. stavak 2. briše se.

Obrazloženje

Obiteljski zakon trebao bi uređivati odnose iz obiteljskoga prava, kao sustava pravnih pravila kojima se u pravnom poretku uređuju obiteljski odnosi. Da je Konačni prijedlog obiteljskoga zakona jezično uređen kako određuje članak 174. stavak 6. Poslovnika Hrvatskoga sabora (NN 81/13: „Predlagatelji zakona dužni su dostaviti prijedlog zakona jezično pregledan, odnosno ispravljen“), onda u njemu ne bi bio taj i takav propust.

Partnerski odnosi su pojam koji se u pravnom kontekstu veže uz životna partnerstva, ortaštvo u obveznim odnosima, obrtničkom i trgovačkom poslovanju, zajedničke odvjetničke urede i društva te javnopravno-pravno partnerstvo, tj. sve institute koja su regulirana posebnim zakonima, a ne Obiteljskim zakonom, kako se i navodi u čl. 1. st. 1. toga propisa, pa je promašeno odredbe koje se po svojoj dikciji najprije odnose na homoseksualne životne partnere ugrađivati u zakon namijenjen heteroseksualnim parovima.

Amandman IV.

U naslovu iznad članka 10. polusloženica „obiteljsko-pravnih“ zamjenjuje se složenicom „obiteljskopravnih“.

U članku 10. polusloženica „obiteljsko-pravnim“ zamjenjuje se složenicom „obiteljskopravnim“.

Obrazloženje

Sklop „obiteljsko-pravni“ nastao je od riječi „obitelj“ i „pravo“ te znači: „koji se odnosi na obitelj i pravo“. Međutim, Obiteljski zakon trebao bi uređivati odnose iz obiteljskoga prava, kao sustava pravnih pravila kojima se u pravnom poretku uređuju obiteljski odnosi. Da je Konačni prijedlog obiteljskoga zakona jezično uređen kako određuje članak 174. stavak 6. Poslovnika Hrvatskoga sabora (NN 81/13: „Predlagatelji zakona dužni su dostaviti prijedlog zakona jezično pregledan, odnosno ispravljen“), onda u njemu ne bi bio taj i takav propust.

Amandman V.

Članak 23. stavku 1. točka 1. mijenja se i glasi:

„- da su nevjesta i ženik osobe različita biološkoga spola, pri čemu se biološkim spolom smatra spol utvrđen prigodom rođenja i upisan kod temeljnoga upisa u maticu rođenih,“

Obrazloženje

Promjenom *Zakona o državnim maticama* (NN 76/13) i donošenjem *Pravilnika o načinu prikupljanja medicinske dokumentacije te utvrđivanju uvjeta i pretpostavki za promjenu spola*

ili o životu u drugom rodnom identitetu (NN 132/14) omogućeno je da se bez kirurških, hormonskih ili kakvih drugih terapijskih zahvata obavi promjena spola u pravnom prometu.

Iako je potpredsjednica Vlade i ministrica socijalne politike u Sabornici 6. lipnja 2014. obećala da će se pravne posljedice promjene spola radi njegova sklapanja i postojanja braka urediti zakonom, to se nije dogodilo.

Brak je institucija naravnoga prava koja postoji od početka ljudskoga roda, kao izraz komplementarnosti spolova, intimna zajednica života i vrelo nastavka ljudske vrste. Stoga suvremena pravna fikcija kojom se biološkom muškarcu izdaju isprave da je žena, ili ženi da je muškarac, ne mogu utjecati na sklapanje braka budući da nije riječ samo o pravnom odnosu, nego o intimnoj zajednici života.

Predlagateljica zakona nije predvidjela pravne učinke papirološke „promjene spola“ (upravnoga postupka), može li ona legitimirati tu osobu za stupanje u brak u izmijenjenom svojstvu (ženika umjesto nevjeste, odnosno nevjeste umjesto ženika), a predlagatelj zakona nije se izjasnio ni o tom prestaje li po sili zakona brak u kojem je jedan od bračnih drugova promijenio spol (jer to onda više nije „životna zajednica muškarca i žene“), odnosno je li bračnost (vezanost pojedine osobe brakom) pravna zaprjeka da ta osoba zatraži i dobije papirološku „promjenu spola“.

Uvođenjem mogućnosti promjene iskaza spola u pravnom prometu na zahtjev, pojavit će se osobe jednoga biološkoga, a suprotnoga pravnoga spola. Budući da je brak hrvatskim Ustavom i Obiteljskim zakonom pridržan osobama različitoga biološkoga spola to treba jasno navesti u zakonu.

Amandman VI.

Naslov iznad članka 28. mijenja se i glasi:

„Nepostojanje braka“

A članak 28. mijenja se glasi:

„Brak ne može sklopiti osoba koja je u braku.“

Obrazloženje

Postojanje drugoga braka prepreka je sklapanju novoga braka jer načelo jednoženstva (monogamije) štiti dostojanstvo i jednakovrijednost svakoga muškarca i svake žene.

Odredbom koja se predlaže ovom zamijeniti predlagateljica je predložila uvođenje nove bračne zaprjeke, da brak ne može sklopiti osoba koja je u „životnom partnerstvu osoba istog spola koje je registrirano sukladno posebnom propisu“. Ta odredba krši ustavnu odredbu da je brak životna zajednica osoba različitoga spola. Budući da životno partnerstvo nije institut braka, niti je pandan za brak, niti je drugo ime za brak, njegovo postojanje ili nepostojanje irelevantno je kao bračna smetnja, jer to jednostavno nije – brak i ne može mu biti zaprjekom.

Osim toga, utvrđivanje bračnom zaprjekom samo homoseksualnoga životnoga partnerstva „koje je registrirano“ jest diskriminirajuće u odnosu na neformalna životna partnerstva koja je zakonodavac posebnim zakonom u pravima izjednačio s registriranim životnim partnerstvima. Stoga je odredbu potrebno preinačiti kako se predlaže.

Amandman VII.

Članak 46. stavak 7. briše se.

Obrazloženje

Klauzula *rebus sic stantibus* sastavni je dio građanskopravnoga sustava, pa tako i obiteljskoprnvnoga sustava, koje se podrazumijeva te nema potrebe za njezinim posebnim isticanjem. Naprotiv, njezino pozitivno normiranje samo negdje ili ponegdje, probudilo bi sumnju da je zakonodavac odustao od opće primjenjivosti toga načela te da ono ubuduće vrijedi samo tamo gdje je izrijekom normirano.

Osim toga, sama je odredba („Roditelji mogu tražiti izmjenu odluke iz stavaka 2. i 4. ovoga članka ako se promijene okolnosti na temelju kojih je odluka bila donesena“) preopćenita i zališna. Kad već određuje da roditelji mogu tražiti izmjenu odluke o stanovanju u obiteljskom domu „ako se promijene okolnosti na temelju kojih je odluka bila donesena“, onda treba navesti koje su to okolnosti relevantne, primjerice, promjena čijega prebivališta ili boravišta, promjena mjesečnih prihoda već od koliko točno posto, navršenje određene dobi djeteta slijedom kojega ga je potrebno saslušati, itd.

Amandman VIII.

Članak 47. stavak 1. mijenja se i glasi:

„Bez obzira na oblik u kojem je sklopljen, brak prestaje smrću bračnoga druga, proglašenjem nestaloga bračnoga druga umrlim, promjenom iskaza spola jednoga bračnoga druga u matici rođenih, poništajem braka ili razvodom braka.“

Obrazloženje

Radi pravne sigurnosti i zaštite institucije braka potrebno je uvesti prestanak braka po samom pravu za osobe koje su dobile odobrenje za promjenu iskaza spola u matici rođenih jer bi se time za potrebe pravnoga prometa u braku našle dvije osobe istoga spola s pravnoga stajališta, što bi proturječilo ustavnoj definiciji braka.

Amandman IX.

Članak 49. stavak 3. briše se.

Obrazloženje

Nepotrebno je, čak i bezrazložno u opsežnom propisu kao što je ovaj, navoditi da su rokovi sadržani u nekom drugom dijelu zakona. Dva su rješenja predlagatelju bila na raspolaganju, no oba je zanemario. Prvo je da nakon materijalnih odredaba navede rokove, a druga da rokovi budu u postupkovnom dijelu propisa, jer se primjenjivač norme zna služiti propisom.

Amandman X.

U članku 59. stavak 4. briše se.

Obrazloženje

Nepotrebno je, čak i bezrazložno u opsežnom propisu kao što je ovaj, navoditi da su rokovi sadržani u nekom drugom dijelu zakona. Dva su rješenja predlagatelju bila na raspolaganju, no oba je zanemario. Prvo je da nakon materijalnih odredaba navede rokove, a druga da rokovi budu u postupkovnom dijelu propisa, jer se primjenjivač norme zna služiti propisom.

Amandman XI.

Članak 65. stavak 5. briše se.

Obrazloženje

Stavak 5. je u suprotnosti sa stavkom 3. istoga članka, a nije iznimka od njega. Predstavlja izvor pravne nesigurnosti i mogućih zlouporaba prava.

Stavkom 3. („Očinstvo se ne može priznati nakon djetetove smrti, osim ako to dijete ima potomstvo.“) zabranjuje se posmrtno utvrđivanja očinstva jer se čuva činjenično stanje i uspomena na pokojnika koji je i kakav je umro, od naknadna preinačavanja njegova identiteta, a s druge se strane uvodi jedna jedina iznimka, da se njegovim potomcima omogući da doznaju svoje podrijetlo i na taj način toga umrloga pretka povežu s drugim predcima, od kojih su neki možda još živi. Dakle, isključiva iznimka od poštovanja *statusa quo* u času djetetove smrti jest spajanje obitelji, tj. promicanje prava na obiteljski život preživjelih. Nedopuštanje utvrđenja očinstva nakon djetetove smrti i jedini izuzetak od pravila u prilog njegovih potomaka (ne i pretka koji je imao mogućnost priznati očinstvo od časa začeća i

propustio ga!) međusobno su blisko povezani, jer ne samo da su spojeni u istoj odredbi, nego su izrečeni u istoj rečenici čije gramatičko tumačenje podrazumijeva takav međusobni odnos.

Ograničenje priznavanja djetetova očinstva *usque ad mortem*, a ne i *post mortem* djeteta, sukladno je svrsi, a i razmjerno je paralelnomu institutu osporavanja roditeljstva, tj. odredbi: „Osporavanje materinstva, odnosno očinstva nije dopušteno nakon djetetove smrti” (Članak 82. stavak 2. *Obiteljskoga zakona* iz 1998., članak 84. stavak 2. *Obiteljskoga zakona* iz 2003. i članak 77. stavak 2. i članak 88. stavak 2. suspendiranoga *Obiteljskoga zakona* iz 2014.

Djetetu rođenom u braku očinstvo je poznato po zakonskoj predmnjevi („Djetetovim ocem smatra se majčin muž ako je dijete rođeno za vrijeme trajanja braka ili tijekom tristo dana od prestanka braka“), jer su roditelji sklopili brak, pa se zbog toga unaprijed zna očinstvo njihove djece. Očinstvo nezakonitoga (izvanbračnoga) djeteta po naravi stvari ne može se utvrditi predmnjevom nego priznanjem ili sudskom odlukom. Očinstvo se može priznati od dana začeća, a ne tek od rođenja, s tim da u tom slučaju priznanje proizvodi pravni učinak ako se dijete rodi živo.

Ako su prije djetetove smrti otac i majka propustili priznati, odnosno potvrditi tko je izvanbračni otac time su prekludirali otvoreni rok koji je tekao od dana kad su doznali da će postati roditelji. Nije dokučivo čiji bi i kakav interes bio da se nakon djetetove smrti utvrđuje njegovo izvanbračno očinstvo i zbog čega bi izvanbračni otac bio diskriminiran tom nemogućnošću.

Amandman XII.

Naslov iznad članka 73. i članak 73. brišu se.

Obrazloženje

Nepotrebno je, čak i bezrazložno u opsežnom propisu kao što je ovaj, navoditi da su rokovi sadržani u nekom drugom dijelu zakona. Dva su rješenja predlagatelju bila na raspolaganju, no oba je zanemario. Prvo je da nakon materijalnih odredaba navede rokove, a druga da rokovi budu u postupkovnom dijelu propisa, jer se primjenjivač norme zna služiti propisom. Navedeno je rješenje potvrda odstupanja od pisanja propisa sukladno pravilima struke, kao i činjenice da predlagatelj već sad uviđa da će glomaznom i nesuvislo sročenom propisu trebati „kazalo“, što je u stabilnim pravnim sustavima neprihvatljivo.

Amandman XIII.

Naslov iznad članka 80. i članak 80. brišu se.

Obrazloženje

Nepotrebno je, čak i bezrazložno u opsežnom propisu kao što je ovaj, navoditi da su rokovi sadržani u nekom drugom dijelu zakona. Dva su rješenja predlagatelju bila na raspolaganju, no oba je zanemario. Prvo je da nakon materijalnih odredaba navede rokove, a druga da rokovi budu u postupkovnom dijelu propisa, jer se primjenjivač norme zna služiti propisom. Navedeno je rješenje potvrda odstupanja od pisanja propisa sukladno pravilima struke, kao i činjenice da predlagatelj već sad uviđa da će glomaznom i nesuvislo sročenom propisu trebati „kazalo“, što je u stabilnim pravnim sustavima neprihvatljivo.

Amandman XIV.

U članku 84. stavak 1. mijenja se i glasi:

„Dijete ima pravo na:

- život od časa oplodnje,
- skrb prije rođenja, u rođenju i nakon rođenja,
- razvoj u zdravoj okolini,
- odgovarajuću prehranu, smještaj, rasonodu i zdravstvene usluge.“

Obrazloženje

Izvorno predložena odredba („Dijete ima pravo na skrb za život i zdravlje.“) ne odražava odredbu članka 21. stavka 1. hrvatskoga *Ustava* da svako ljudsko biće ima pravo na život. Dakle, prije prava na skrb za život, roditelji ili skrbnici djetetu trebaju osigurati pravo na sam život. Zato se predloženom odredbom u hrvatski pravni sustav ugrađuje četvrto načelo *Deklaracije o pravima djeteta*, prihvaćena na Općoj skupštini Ujedinjenih naroda u New Yorku 20. studenoga 1959. rezolucijom br. 1386/XIV. To se pravo štiti pravom djeteta na skrb koju ono mora od strane drugih ljudi.

Osim toga, odredba kakvu je predložila Vlada može se tumačiti dvoznačno, tj. kao da „dijete ima pravo na... zdravlje“, što je besmislica jer je zdravlje datost; postoji samo pravo na zdravstvenu zaštitu, skrb i zdravstvene usluge.

U europskoj sudskoj praksi ističe se Odluka *Ustavnoga suda Savezne Republike Njemačke od 25. veljače 1975.* u kojoj se ističe: „Pravo na život jamči se svakome tko živi; između pojedinih dijelova života u razvoju, prije rođenja ili između rođenoga i onoga koji se ima roditi ne postoji nikakva razlika. *Svatko*, u smislu članka 2. stavka 2. *Temeljnoga zakona* [SR Njemačke, njemačkoga ustava, koji određuje: „Svatko ima pravo na život.“], **jest svaki živi čovjek**; drugim riječima: **svaki ljudski individuum koji posjeduje život; svatko je znači zato također još nerođeno ljudsko biće.**”

Ustav Republike Hrvatske u članku 21. stavku 1. jamči: „Svako ljudsko biće ima pravo na život.“

„Svako ljudsko biće ima prirodno pravo na život.“ (*Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima* od 16. prosinca 1966., čl. 6. st. 1.).

„Države članice priznaju da svako dijete ima neodvojivo (inherentno, prirodno) pravo na život.“ (*Konvencija UN-a o pravima djeteta* iz 1989., čl. 6. st. 1.) To pravo ne nastaje rođenjem nego ga dijete ima u rođenju, tj. prije rođenja.

Amandman XV.

U članku 94. dodaje se stavak 1. koji glasi: „(1) Roditelji imaju dužnost i pravo odgajati dijete kao slobodnu, humanu, domoljubnu, moralnu, marljivu, osjećajnu i odgovornu osobu, poštujući načela ravnopravnosti spolova, kako bi bila pripremljena za skladan obiteljski i društveni život s pozitivnim odnosom prema prirodi.“

Dosadašnji stavak 1. postaje stavak 2., mijenja se i glasi: „Odgoj djeteta mora biti u skladu s njegovom dobi i zrelošću te s pravom djeteta na slobodu misli, savjesti i vjeroispovijesti. To pravo uključuje slobodu da ima ili prihvati vjeroispovijest ili uvjerenje po svojem izboru, kao i slobodu da očituju svoju vjeroispovijest ili uvjerenje pojedinačno ili zajedno s drugima, kako javno tako i privatno, bogoštovljem, obavljanjem obreda, prakticiranjem i poučavanjem.“

A stavci od 2 do 7 postaju stavci 3 do 8.

Obrazloženje

Novi prvi stavak jest odredba članka 92. stavka 1. *Obiteljskoga zakona* iz 1998. – NN 162/98, i članka 93. st. 1. *Obiteljskoga zakona* iz 2003. – NN 116/03. Autorima je omaškom ispala pa se ovdje vraća.

Drugi stavak je doslovna odredba članka 18. *Opće deklaracije Ujedinjenih naroda o pravima čovjeka* od 10. prosinca 1948., članka 9. stavka 1. *europske Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda* od 4. studenoga 1950., članka 18. stavka 1. *Međunarodnoga sporazuma o građanskim i političkim pravima* od 16. prosinca 1966., članka 1. stavka 1. *Deklaracije Ujedinjenih naroda o ukidanju svih oblika nesnošljivosti i diskriminacije na osnovi vjeroispovijesti ili uvjerenja* od 25. studenoga 1981. i članka 12. stavka 1. *Konvencije Ujedinjenih naroda o zaštiti prava radnika selitelja i članova njihovih obitelji* od 18. prosinca 1990. Potrebno ju je prenijeti u domaće pravo jer je predložena odredba bila restriktivna, sužujuća i održavala je nerazumijevanje svih vidova pravo na slobodu misli, savjesti i vjeroispovijesti, kako je zajamčeno međunarodnim konvencijama koje su po pravnoj snazi iznad domaćih zakona.

Amandman XVI.

U članku 116. stavku 7. riječ „uzima“ zamjenjuje se riječima: „uzima se“.

Obrazloženje

Članak 116. stavak 7., kako ga je predložila predlagateljica, glasi: „Kad se u slučaju smrti roditelja djetetu imenuje skrbnik, uzima u obzir volja roditelja iz stavka 5. ovoga članka i mišljenje djeteta, osim ako se procijeni da to ne bi bilo u skladu s djetetovom dobrobiti.“ Budući da subjekt nije izrečen, glagol „uzima“ treba biti u povratnom liku „uzima se“. Takvih jezičnih nedorečenosti ima još jako puno i one potvrđuju da Konačni prijedlog obiteljskoga

zakona nije podoban za donošenje jer je upućen u drugo čitanje suprotno članku 174. stavku 6. *Poslovnika Hrvatskoga sabora*: „Predlagatelji zakona dužni su dostaviti prijedlog zakona jezično pregledan, odnosno ispravljen.“ Budući da je ovo četvrti put da se u biti isti tekst prijedloga obiteljskoga zakona upućuje u Sabor (po jedan put 2013. i 2014. i dva puta 2015.), nevjerojatno je da ovu i mnoge druge jezične pogreške predlagateljica nije uvidjela ni prije sama popravila.

Amandman XVII.

U članku 117. stavak 3. mijenja se i glasi:

„Punoljetnost se stječe navršanjem osamnaeste godine života, čime osoba postaje punoljetna.“

Obrazloženje

Člankom 117. stavkom 2. utvrđeno je da se poslovna sposobnost, između ostaloga „stječe punoljetnošću“, ali nigdje nije utvrđeno što se smatra punoljetnošću, ni kad se ona stječe. Zakon ne može ostavljati nagađanju kakav je gramatički i značenjski odnos između pojma „punoljetna osoba“ i „punoljetnost“ nego, ako se potpuna poslovna sposobnost stječe punoljetnošću, treba utvrditi što je to punoljetnost, odnosno kad ona nastupa.

Amandman XVIII.

U članku 154. stavku 6. riječi „odgojno obrazovnoj“ zamjenjuju se riječju „odgojno-obrazovnoj“.

Obrazloženje

Škola je ustanova koja se bavi odgojem i obrazovanjem. Pridjev koji se odnosi na odgoj i obrazovanje je odgojno-obrazovni. Stoga je centar za socijalnu skrb dužan „obavijest o postojanju pravomoćne odluke o zabrani približavanja djetetu dostaviti odgojno-obrazovnoj ustanovi koju dijete pohađa“. Tekst *Konačnoga prijedloga obiteljskoga zakona* nije jezično pregledan; nedostaje crtica između „odgojno“ i „obrazovnoj“. Budući da je ovo četvrti put da se u biti isti tekst prijedloga obiteljskoga zakona upućuje u Sabor (po jedan put 2013. i 2014. i dva puta 2015.), nevjerojatno je da ovu i mnoge druge jezične pogreške predlagateljica nije uvidjela ni prije sama popravila.

Amandman XIX.

U članku 164. stavku 6. riječ „rješenja“ zamjenjuje se riječju „rješenje“.

Obrazloženje

Ako dijete svojim ponašanjem ozbiljno ugrožava prava i interese sebe, članova svoje obitelji ili trećih osoba, sud će u izvanparničnom postupku utvrditi da je riječ o djetetu s problemima u ponašanju te ga, radi pomoći u odgoju, povjeriti ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji. Odluku o tom sud donosi jednim rješenjem, dakle „donijet će rješenje“, a ne „rješenja“, kako je predlagateljica predložila. Tekst *Konačnoga prijedloga obiteljskoga zakona* nije jezično pregledan; nedostaje crtica između „odgojno“ i „obrazovanoj“.

Budući da je ovo četvrti put da se u biti isti tekst prijedloga obiteljskoga zakona upućuje u Sabor (po jedan put 2013. i 2014. i dva puta 2015.), nevjerojatno je da ovu i mnoge druge jezične pogriješke predlagateljica nije uvidjela ni prije sama popravila.

Amandman XX.

U članku 180. stavku 1. polusloženica „obiteljsko-pravnog“ zamjenjuje se složenicom „obiteljskopravnoga“.

Obrazloženje

Sklop „obiteljsko-pravni“ nastao je od riječi „obitelj“ i „pravo“ te znači: „koji se odnosi na obitelj i pravo“. Međutim, Obiteljski zakon trebao bi uređivati odnose iz obiteljskoga prava, kao sustava pravnih pravila kojima se u pravnom poretku uređuju obiteljski odnosi.

Da je Konačni prijedlog obiteljskoga zakona jezično uređen kako određuje članak 174. stavak 6. Poslovnika Hrvatskoga sabora (NN 81/13: „Predlagatelji zakona dužni su dostaviti prijedlog zakona jezično pregledan, odnosno ispravljen“), onda u njemu ne bi bio taj i takav propust. Naime, svaki bi lektor bio ispravio i upozorio da je sklop nastao od sveze „obiteljsko pravo“ glasi „obiteljskopravni“. Kao pridjevi: građanskopravni, imovinskopravni, javnopravni, obveznopravni, stvarnopravni. Sve njih, osim obiteljskopravni, samo tako, bez crtice, nalazimo u Konačnom prijedlogu obiteljskoga zakona, primjerice: „javnopravna tijela“ (čl. 5. st. 1.), „građanskopravni učinci“ (čl. 22.) „stvarnopravni i obveznopravni odnosi“ (čl. 38.), „imovinskopravni odnosi“ (čl. 40. st. 1). Zbog čega bi se onda svi oni odnosili na građansko, imovinsko, javno, obvezno ili stvarno pravo, a čak 32 puta u tekstu Konačnoga prijedloga se rabi pridjev koji se ne odnosi na „obiteljsko pravo“, nego za akcidentalnu vezu obitelji i prava?

Amandman XXI.

U članku 234. stavku 5. nakon riječi „su“ stavlja se dvotočka.

Obrazloženje

Davanje izjava ili poduzimanje radnji koje se odnose na promjenu osobnoga imena, sklapanje i prestanak braka, roditeljstvo, odluke o zdravlju, mjestu prebivališta, odnosno boravišta i zapošljavanju su radnje i poslovi koje osoba lišena poslovnih sposobnosti nije sposobna samostalno poduzeti i koji se odnose na osobno stanje. No, prije nabiranja svih njih potrebno je staviti dvotočku kao pravopisni znak koji u ovom slučaju označava stanku ispred nabiranja. Tekst *Konačnoga prijedloga obiteljskoga zakona* nije jezično pregledan; nedostaje crtica između „odgojno“ i „obrazovanoj“. Budući da je ovo četvrti put da se u biti isti tekst prijedloga obiteljskoga zakona upućuje u Sabor (po jedan put 2013. i 2014. i dva puta 2015.), nevjerojatno je da ovu i mnoge druge jezične pogreške predlagateljica nije uvidjela ni prije sama popravila.

Amandman XXII.

Naslov iznad članka 421. mijenja se i glasi: Obrazloženost odluka.

Članka 421. mijenja se i glasi: „Odluka o roditeljskoj skrbi i ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom mora biti obrazložena.“

Obrazloženje

Sud u obiteljskim stvarima nije vezan petitom stranaka nego postupa po službenoj dužnosti, a obrazloženje odluke nužna je osnova za kontrolu rada suda i objašnjava razloge zbog koji je sud odlučio kako je odlučio. Stoga sudska odluka mora biti obrazložena. Inače, prestaje biti odluka iz sustava vladavine prava, a postaje akt koji se ne može ispitati. Obrazloženje može glasiti da je sud saslušao stranke i utvrdio da su se složile, ali odluka ne može biti bez ikakva obrazloženja.

Pravo na obrazloženu odluku podrazumijeva se i u praksi Ustavnoga suda RH u primjeni članka 29. stavka 1. *Ustava*. Tako Ustavni sud u RH u Odluci U-III-8034/2014 od 20. svibnja 2015. (NN 73/15): „45. Ustavni sud ističe da **pravo na obrazloženu sudsku odluku podrazumijeva pozitivnu obvezu sudova da u svojim presudama navedu razloge** kojima su se vodili pri njihovu donošenju.“

Neobrazlaganjem odluke onemogućuje se ustavno pravo žalbe i konvencijsko pravo učinkovitoga pravnoga lijeka. Člankom 18. *Ustava RH* propisano je: „(1) Jamči se pravo na žalbu protiv pojedinačnih pravnih akata donesenih u postupku prvoga stupnja pred sudom ili drugim ovlaštenim tijelom. (2) Pravo na žalbu može biti iznimno isključeno u slučajevima određenima zakonom ako je osigurana druga pravna zaštita.“

Amandman XXIII.

Deveti dio, članci 544. do 550. brišu se.

Obrazloženje

Centar za posebno skrbništvo nova je, dodatna ustanova pokraj postojećih centara za socijalnu skrb, i novi proračunski korisnik, kako djelatnici centara za socijalnu skrb ne bi bili u sukobu lojalnosti ili u sukobu interesa zastupajući osobe protiv kojih njihov poslodavac provodi ili predlaže postupak, a oni, zastupaju predloženika, bi se tomu mogli, trebali ili smjeli protiviti. No, predlagateljica je u članku 240., stavcima 4., 5. i 6. u odnosu na posebnoga skrbnika maloljetnoj osobi i u članku 241., stavcima 2. i 4. u odnosu na posebnoga skrbnika za punoljetnoj osobi, predvidjela niz slučajevima u kojima posebni skrbnik ne će biti zaposlenik Centra za posebno skrbništvo.

Budući da zastupanje po posebnim skrbnicima – zaposlenicima Centra za posebno skrbništvo time postaje fakultativno i elektivno, to jest neobvezatno, nema suvisloga razloga da se ta institucija uopće osniva, odnosno da se ona pretvori u agenciju za pribavljanje poslova trećim osobama putem zapošljavanja izvana („outsourcinga“). Daleko je ekonomičnije da centri za socijalnu skrb ili općinski sudovi imaju popis osoba koje su voljne, sposobne i spremne zauzeto obavljati poslove posebnoga skrbnika i da s nje imenuje takve osobe u potrebnim slučajevima. To bi bilo razmjerno i jeftinije za javna davanja.

Amandman XXIV.

U članku 562. riječi „studenog 2015.“ zamjenjuju se riječima „srpnja 2016“.

Obrazloženje

Konačni prijedlog Obiteljskoga zakona čini zastarjelim čitav poklad sudske prakse i stručnog znanja sudaca, odvjetnika i djelatnika socijalne skrbi u primjeni dosadašnjega *Obiteljskoga zakona*, zadnjih 16 godina, što ishitrenim stupanjem na snagu novoga zakona posve ugrožava kakvoću pravne sigurnosti. U situaciji kad postupci za određivanje o roditeljskoj skrbi (prva odluka) traju i više godina, kad neki sudci još uvijek sude po starim propisima te koriste stare formulacije (povjeravaju djecu na čuvanje i odgoj, prema *Obiteljskom zakonu* iz 1998.), radikalno se mijenja obiteljsko pravo.

Obiteljski zakon, da bi bio primjenjiv, mora biti jasan, poznat i prihvaćen u društvenoj sredini. Papirnate reforme bez logistike koja ih prati su besmislene, a u ovom se reformom hrvatsko obiteljsko pravo djelomično okreće njemačkim i austrijskim rješenjima, zaboravljajući pri tom da Hrvatska nema servisne službe, obiteljske sudove i odgovarajuće obiteljske stručnjake.

Vacatio legis u *Konačnom prijedlogu* predstavlja nedopustivo kratak rok za prilagodbu novoj pravnoj situaciji. Takvo što je neshvatljivo imajući u vidu značenje *Obiteljskoga zakona* kao sistemskoga zakona, a čiji su adresati svi građani. U sferi obiteljskoga zakonodavstva, takvo je što nezabilježeno, a zasigurno i nedopustivo. *Zakon o braku i porodičnim odnosima* proglašen je 10. ožujka 1978., a primjenjivao se od 1. siječnja 1979. godine, dakle nakon devet mjeseci i 20 dana. *Obiteljski zakon* iz 1998. koji je donio Zastupnički dom Hrvatskoga

državnoga sabora 11. prosinca 1998., primjenjivao se od 1. srpnja 1999. godine, dakle nakon šest mjeseci i 20 dana. *Obiteljski zakon* iz 2003., u najvećem dijelu u kojem je sadržavao istovjetne odredbe kao zakon iz 1998., nije predvidio vrijeme prilagodbe, ali u dijelu koji je predstavljao promjenu (kod instituta posredovanja te promjene nadležnosti vezano uz mjere za zaštitu interesa djeteta) zakonodavac je odredio vrijeme prilagodbe od šest mjeseci. Dapače, *Zakonom o izmjenama i dopunama Obiteljskog zakona* iz 2004. taj je rok još produljen, čime je zakonodavac potvrdio predanost stvaranju stabilnog sustava. *Obiteljski zakon* iz 2014. donesen je 6. lipnja 2014. s tim da je na snagu stupio 1. rujna 2014., a pojedine njegove odredbe 1. siječnja 2015., dakle nakon šest mjeseci i 24 dana.

Za tako opsežan zakon potrebno je osigurati sredstva u Državnom proračunu (što nije učinjeno ni obrazloženo), provesti odgovarajuću edukaciju i sveobuhvatnu pripremu pa se predlaže da Zakon stupi na snagu 1. srpnja 2016. godine.

Zastupnik

Akademik Zeljko Reiner